

Palautetta, tukea ja vaikutusmahdollisuuksia

Raportti Turun yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan peruskoulutusopiskelijoille ja opettajille suunnatusta koulutuksen laadunvarmistuskyselystä

*Pekka Kääpä
Sanna Siirilä
2008*



Lääketieteellisen koulutuksen tutkimus- ja kehittämissyksikkö (TUTKE)
Lääketieteellinen tiedekunta
Turun yliopisto

Julkaisija : Turun yliopisto

ISBN 978-951-29-3529-1

Saatteeksi

Turun yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa tehtiin loppusyksystä 2007 tiedekunnan peruskoulutusopiskelijoille ja heidän opettajilleen suunnattu kysely peruskoulutuksen laadunvarmistuksesta. Kysely tehtiin tiedekunnan dekaanin professori Tapani Rönneään aloitteesta ja sen ideoi ja toteutti tiedekunnan koulutuksen tutkimus ja kehittämissyksikkö, TUTKE. Käytännön valmistelun jatoteutuksen tekivät FM Sanna Siirilä ja prof. Pekka Käätä. Koska kyselyn katsottiin muodostavan tärkeän lisän tiedekunnassa parhaillaan meneillä olevaan toiminnan laadunvarmistustyöhön, siihen lisättiin tarkoituksellisesti informatiivisia tekstiosioita. Näiden tekstien tarkoituksena oli aukaista ja selventää vastaajille koulutuksen laatutyötä ja sen eri komponenttien merkitystä. Kysely tehtiin verkkovälitteisesti kaikille tiedekunnan peruskoulutusopiskelijoille ja opettajille, mutta koska hoitotieteen opiskelijoilta saatiin vain muutama vastaus, heidät jätettiin analyysistä pois. Kollegoilta saadut palautteet ovat auttaneet meitä muotoilemaan raporttia esityskuntoon paremmin soveltuvaksi. Heille siitä kiitoksemme. Kiitämme erityisesti datanomi Antti Tarposta raportin kuvien työstämisestä.

Turussa 1.4.2008

Pekka Käätä

Sanna Siirilä

Tiivistelmä

Osana koulutuksen laadunvarmistustyötä Turun yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa selvitettiin loppusyksystä 2007 sähköisen kyselyn avulla opiskelijoiden ja opettajien mielipiteitä palautteen annosta ja saamisesta, opiskelun tukemisesta, opintojen suunnittelusta ja kehittämisestä sekä yliopisto-opiskelusta yleisemmin. Tiedekunnan peruskoulutus-opiskelijoista 242 lääketieteen ja hammaslääketieteen opiskelijaa (vastaus% 26) ja 43 terveyden biotieteiden opiskelijaa (81%) sekä 73 opettajaa (50%) vastasi kyselyyn.

Opiskelijat antoivat palautetta opetuksesta keskimäärin muutaman kerran vuodessa, yleensä kirjallisessa muodossa ja kokivat sen toimivana. Useat opettajat puolestaan toivoivat lisäksi saavansa palautetta opetuksestaan myös suullisesti suoraan opiskelijoilta, tai vertaispalautteena toisilta opettajilta. Opiskelijoiden opettajilta saaman palautteen määrä koettiin riittämättömäksi. Opiskelijat toivoivat saavansa palautetta opettajilta sekä suullisesti että kirjallisesti, mieluiten henkilökohtaisesti. Palautetta toivottiin lisäksi saatavan koko kurssin ajan ja sen hyödyn opiskelijat kokivat olevan yleisesti kehittäväää ja motivoivaa. Opettajat puolestaan kokivat antavansa usein opiskelijoille palautetta, lähinnä suullisesti joko henkilökohtaisesti tai opiskelijaryhmille. Myös merkittävän monet opettajat lisäksi mielsivät antavansa opiskelijoille palautetta tentin arvosanan tai korjausten muodossa, jonka kuitenkin vain harvat opiskelijat mielsivät varsinaiseksi palautteeksi. Suurin osa opettajista katsoi, että opiskelijapalautetta käytettiin osittain tai erittäin hyvin opintokokonaisuuksien ja opetusmenetelmien suunnittelussa.

Parhaimpina opiskelunsa tukijoina opiskelijat kokivat opiskelijatuutorit ja opinto-ohjaajat. Vaikka erityisesti lääketieteen/hammaslääketieteen opiskelijat tapasivat opettajatuutoreitaan säännöllisesti, eivät opiskelijat kokeneet heidän merkitystään niin tärkeäksi kuin opiskelijatuutoreiden tai opinto-ohjaajien. Samoin opintopsykologin tuen merkitys koettiin vähäiseksi. Opettajista vain muutama oli osallistunut pedagogiseen ammatilliseen koulutukseen useammin kuin kerran vuoden aikana. Opettajat olisivat kaivanneet koulutusta uusista innovatiivisista opetusmenetelmistä, oppimisen arvioinnista, palautteen annosta ja ryhmäopetuksesta.

Opiskelijoista keskimäärin kolmasosa koki pystyvänsä palautteen kautta vaikuttamaan opintojaksojen suunnitteluun, mutta yli puolet opiskelijoista oli edelleen epävarma omasta vaikutusmahdollisuudestaan. Opiskelijat toivoivat kiinnitettävän huomiota erityisesti opintojen aikatauluttamiseen, opintojaksojen sisältöihin ja tentteihin sekä

tenttikäytäntöihin. Suurin osa opettajista puolestaan arvioi voivansa vaikuttaa hyvin tai erittäin hyvin opintojaksonsa opetussisältöihin ja opetusmetodeihin. Puolet vastanneista opettajista toivoi, että opintojen suunnittelussa enemmän huomiota kiinnitettäisiin opintojen koordinointiin, varsinkin siten, että ne tukisivat käytännön harjoittelua. Myös enemmän aikaa opetuksen suunnittelu- ja kehittämistyölle toivottiin.

Kysely osoittaa, että palautekäytännöt peruskoulutuksen suunnittelun ja toteutuksen laadunvarmistuksessa toimivat, mutta niiden vaikuttavuutta tulee edistää. Samoin opetuksen ja opiskelun tukimekanismit toimivat, mutta erityisesti opiskelijoille annettavaa palautetta, opettajatuutorointia ja opettajien pedagogista koulutusta on edelleen kehitettävä.

Sisällys

1. Johdanto _____	7
1.1. Kyselyaineiston kokoaminen _____	7
1.2. Kyselyyn vastanneet _____	7
2. Palautemekanismit _____	8
2.1. Opiskelijoiden palautteenanto _____	8
2.1.1. Opiskelijoiden antama palaute _____	8
2.1.2. Opettajien saama palaute _____	10
2.2. Opiskelijoiden opettajilta saama palaute _____	11
2.2.1. Opiskelijoiden näkemys saamastaan palautteesta _	11
2.2.2. Opettajien näkemys opiskelijoille antamastaan palauttesta _____	14
2.3. Palautteiden hyödyntäminen _____	14
3. Koulutuksen tuki _____	15
3.1. Opiskelijoiden saama tuki _____	15
3.2. Opettajien pedagoginen koulutus _____	17
4. Opintojen suunnittelu ja kehittäminen _____	19
4.1. Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet _____	19
4.2. Opettajien vaikutusmahdollisuudet _____	20
5. Yliopisto-opiskelu ja opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet _	21
6. Yhteenveto _____	23
Lähteet _____	27
Liitteet	

1. Johdanto

Osana Turun yliopiston laadunhallintatyötä Turun yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa tehtiin loppusyksystä 2007 perusopetuksen laatutyöhön liittyvä informatiivinen kysely kaikille tiedekunnan peruskoulutusopiskelijoille ja heidän opettajilleen. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää peruskoulutuksen laadunvarmistustyön tilannetta tiedekunnassa ja samalla informoida opettajia ja opiskelijoita koulutukseen liittyvästä laatutyöstä ja laadunvarmistuksesta. Lääketieteellisen koulutuksen tutkimus- ja kehittämissyksikkö (TUTKE) organisoi kyselyn ja se suoritettiin sähköisesti (Webropol) ja nimettömänä. Kyselykaavakkeet liitteinä 1 ja 2.

1.1. Kyselyaineiston kokoaminen

Kysely kohdistettiin kaikille lääketieteen ja hammaslääketieteen perusopiskelijoille (n=938) ja terveyden biotieteiden opiskelijoille (n=53). Myös hoitotieteen opiskelijoille lähetettiin kysely, mutta vastauksia saatiin yhteensä vain 3, ja siksi hoitotieteen vastaukset jätettiin tämän selvityksen analyysistä pois. Lääketieteen ja hammaslääketieteen opiskelijoilta (LL/HLL) saatiin 242 vastausta (vastausprosentti 26%) ja terveyden biotieteiden (Terbio) opiskelijoilta vastaavasti 43 vastausta (81%).

Lääketieteellisen tiedekunnan opettajille (n=147) lähetettyyn vastaavaan kyselyyn vastasi puolestaan 73 opettajaa (vastausprosentti 50%) määräaikana.

1.2. Kyselyyn vastanneet

Opiskelijat

Kaikista opiskelijoista 73% oli naisia ja 27% miehiä. Suurin osa vastanneista (72%) oli iältään alle 25 vuotiaita, 24% oli iältään 25-35 vuotiaita ja 4% yli 35 vuotiaita. Suurin osa (138, 62%) vastanneista LL-opiskelijoista (n=224) oli

opintojensa prekliinisessä vaiheessa (C1-C5) ja loput 86 (38%) kliinisessä (C6-C12) vaiheessa. Kaikki HLL-opiskelijat olivat prekliinisessä vaiheessa (D1-D5). Terbio-opiskelijoista suurin osa (29 = 67% vastanneista) oli 3 ensimmäisen vuoden opiskelijoita (kandidaattivaihe), loput vastaajista olivat aloittaneet maisteriopintonsa.

Opettajat

Kaikista opettajista 38% oli naisia ja 62% miehiä. Opetusvuosia oli 34%:lla 5 tai vähemmän, 31%:lla 6-17 ja 35%:lla 18 tai enemmän. Suurin osa kaikista vastanneista opettajista (n=74) oli LL/HLL-linjojen opettajia, mutta erottelua eri opintosuuntien opettajiin ei analyysissä tehty.

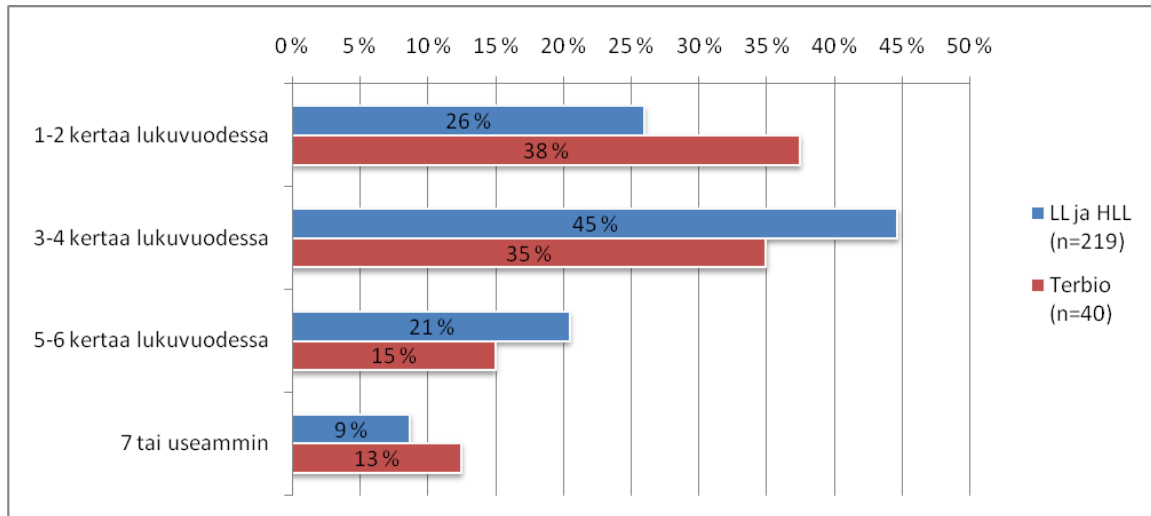
2. Palautejärjestelmät

2.1. Opiskelijoiden palautteenanto

2.1.1. Opiskelijoiden antama palaute

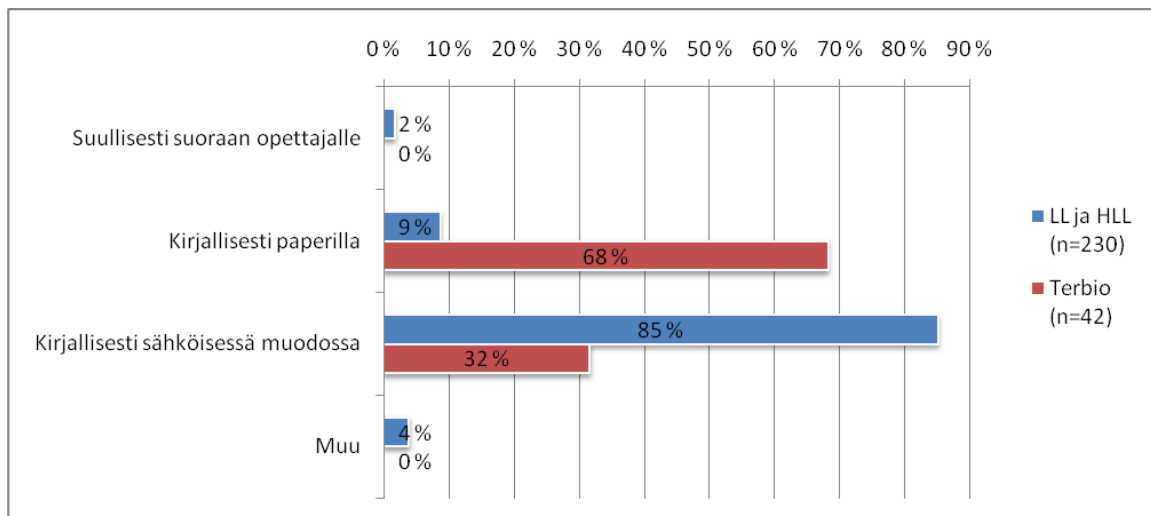
91% LL/HLL-opiskelijoista ja 93% Terbio-opiskelijoista oli antanut palautetta opintojensa aikana. Lähes puolet LL/HLL-opiskelijoista oli antanut palautetta opintojaksoista 3-4 kertaa lukuvuodessa, kun puolestaan Terbio-opiskelijat antoivat keskimäärin harvemmin palautetta (Kuva 1).

Kuva 1. Opiskelijoiden palautteenantokerrat lukuvuoden aikana.



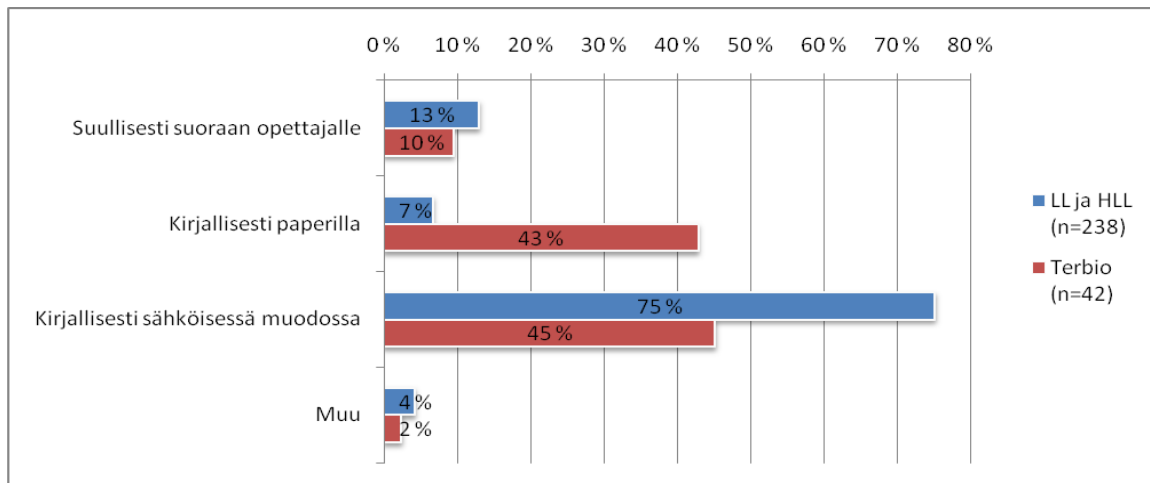
LL/HLL-opiskelijat antoivat palautetta lähes yksinomaan kirjallisesti sähköisessä muodossa, kun taas kaksi-kolmasosaa Terbio-opiskelijoista antoi sitä kirjallisesti paperilla ja 1/3 sähköisesti (Kuva 2).

Kuva 2. Opiskelijoiden palautteenantomuodot



Suurin osa (75%) LL/HLL-opiskelijoista koki sähköisen palautemuodon toimivimpana, kun puolestaan Terbio-opiskelijoiden mielipiteet sähköisen ja paperilla annetun kirjallisen palautteen toimivuudesta jakautuivat lähes tasan (45 ja 43%) (Kuva 3).

Kuva 3. Opiskelijoiden mielestä toimivin palautemuoto



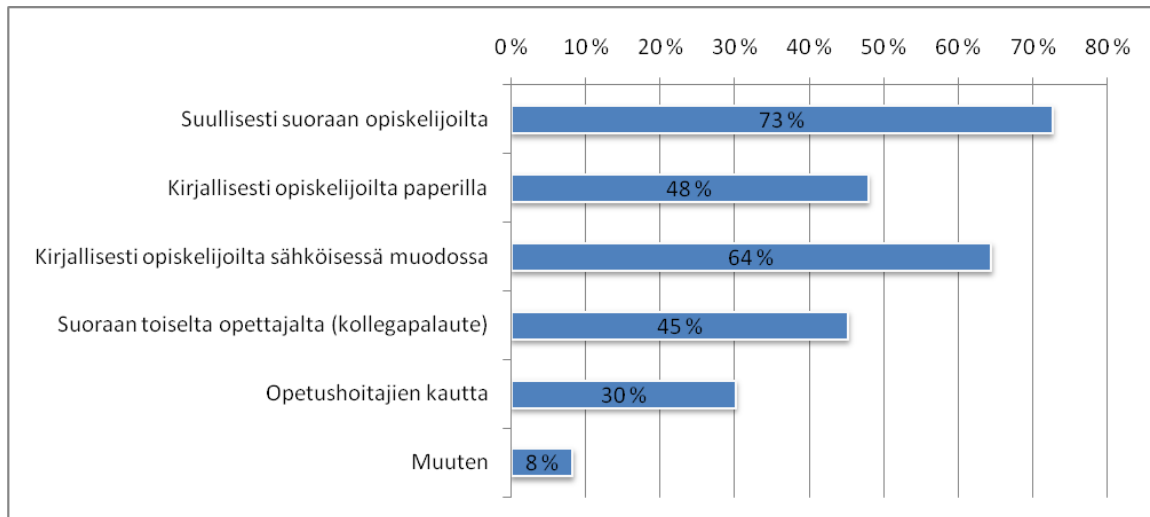
Kyselytulosten mukaan opiskelijat antavat useita kertoja lukuvuoden aikana palautetta (75% LL/HL ja 63% Terbio-opiskelijoista 3 kertaa tai useammin). Palautetta, jota LL/HLL-opiskelijat antavat lähes yksinomaan kirjallisesti sähköisessä muodossa ja Terbio-opiskelijat lähinnä kirjallisesti paperilla, pyydetään opiskelijoilta siis suhteellisen usein (lähes kolmasosalta jopa 5 kertaa tai useammin lukuvuoden aikana) ja voi johtaa opiskelijoiden kyllästymiseen ja vastausprosentin laskuun. Näin voi tapahtua varsinkin ylimääräisten kyselyjen kohdalla, kuten tämänkin kyselyn vastausprosentti LL/HLL-opiskelijoiden kohdalla osoittaa. Sähköisen ja paperilla kerätyn palautemuotojen ero opiskelijaryhmien välillä johtunee lääketieteen ja hammaslääketieteen koulutukseen viime vuosina lisääntyvässä määrin käyttöönotetun ja myös opettajakunnan keskuudessa hyväksyntää saaneen sähköisen järjestelmän (webropol) toimivuudesta. Myös LL/HLL-opiskelijat näkevät menetelmän toimivana, kun puolestaan Terbio-opiskelijoilla mielipiteet sähköisen ja paperimuotoisen palautteen toimivuudesta ovat jakautuneet.

2.1.2. Opettajien saama palaute

Opettajat toivoivat saavansa opiskelijapalautetta omasta opetuksestaan hyvin monella tavalla, kuitenkin pääosin joko suullisesti suoraan opiskelijoilta (73%) tai kirjallisesti sähköisessä muodossa (64%). Lisäksi lähes puolet opettajista toivoi

saavansa palautetta opiskelijoilta kirjallisesti paperilla (48%) sekä suoraan kollegapalautteena toiselta opettajalta (45%). Lähes kolmasosa opettajista toivoi saavansa palautetta myös opetushoitajien kautta (Kuva 4).

Kuva 4. Opettajien omasta opetuksestaan toivoma palautemuoto

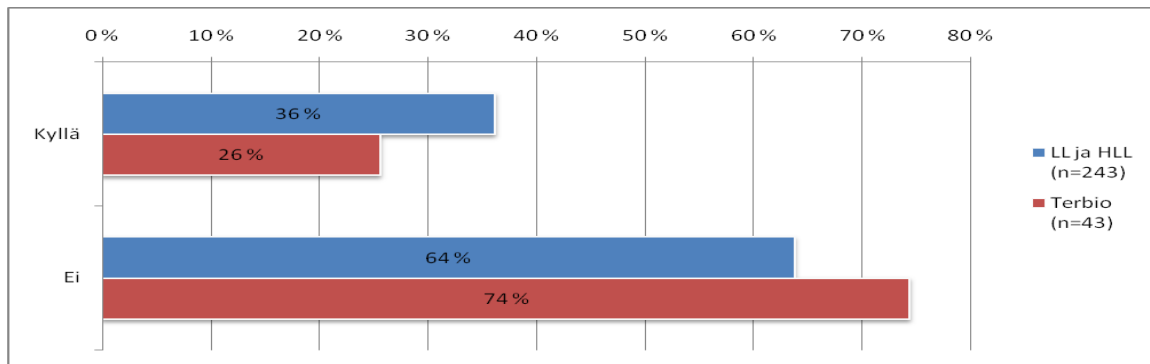


2.2. Opiskelijoiden opettajilta saama palaute

2.2.1. Opiskelijoiden näkemys saamastaan palautteesta

LL/HLL-opiskelijoista vain kolmasosa koki saaneensa palautetta opettajilta ja Terbio-opiskelijoilla vastaava luku oli 26%. Selvä enemmistö kaikista opiskelijoista ei mieltänyt saaneensa palautetta opettajilta lainkaan (64 ja 75%) (Kuva 5).

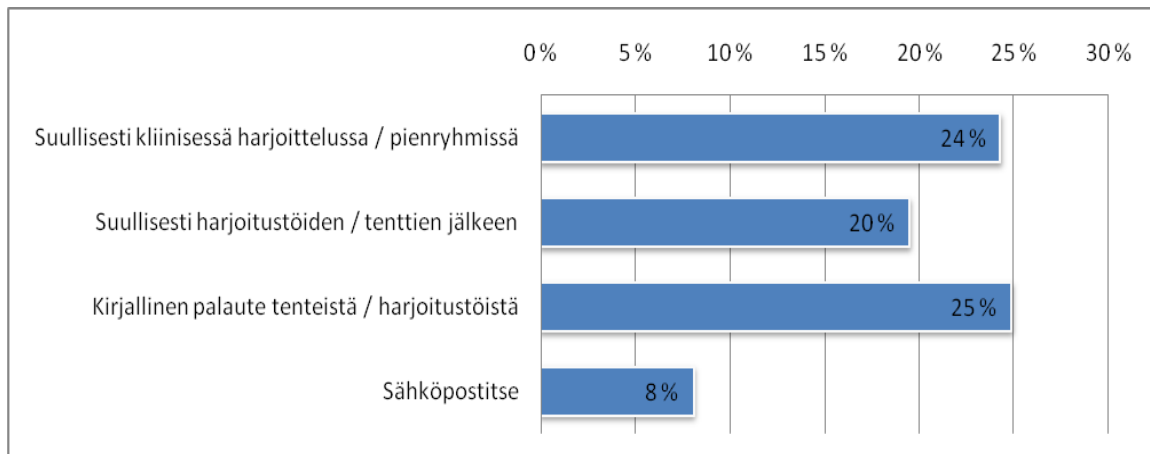
Kuva 5. Opiskelijoiden opettajilta saama palaute (kyllä/ei)



Opiskelijat, jotka kokivat saaneensa palautetta totesivat avoimissa kommentteissaan saaneensa sitä pääosin suullisesti (78/101 kommentista, 77%), harvemmin kirjallisesti (17/101 kommentista, 17%), varsinkin harjoitustöiden ja pienryhmäopetuksen yhteydessä. Vain muutama opiskelija mainitsi tenttiarvostelun palautteeksi. Kaikenkaikkiaan palautteenanto opettajilta todettiin toistuvasti liian harvinaiseksi ja siksi selväksi puutteeksi opetuksessa.

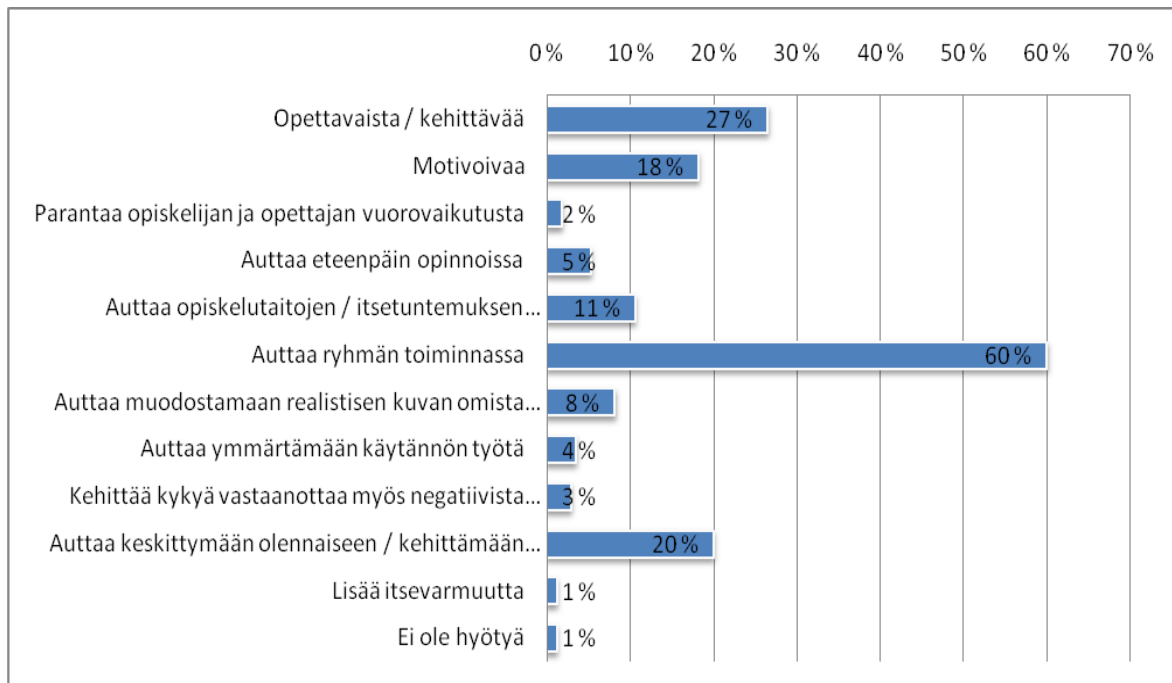
Avoimissa vastauksissa opiskelijat toivoivat saavansa palautetta lähinnä suullisesti (86/176 kommentista, 49%), mieluiten henkilökohtaisesti (23% kommentteista) ja rakentavasti. Osassa vastauksia (42/176 kommentista, 24%) todettiin kirjallisen palautteen, esim. sähköpostilla, olevan sopivan (Kuva 6). Varsinkin kliinisessä opetuksessa palautetta opettajilta pidettiin tärkeänä. Useissa vastauksissa korostettiin, että kliinisissä harjoitustöissä ja pienryhmätilanteissa opetushenkilökunnalta saatava palaute on erityisen tärkeää ja sitä tulisi saada useammin ja järjestelmällisemmin. Muutamassa vastauksessa mainittiin tenttiarvosana riittävänä palautemuotona, mutta usein samalla korostettiin mallivastausten esittämisen tärkeyttä tai tentinpalautustilaisuuden merkitystä. Palautetta toivottiin saatavan jo kurssin aikana, ei vain tentin jälkeen. Useissa vastauksissa korostettiin, että opettajilta saatava palaute auttaa tunnistamaan omat heikkoudet ja edistää oppimista sekä parantaa opiskelumotivaatiota ja siksi sitä tulisi antaa mahdollisimman usein ja aina kun vain on mahdollista.

Kuva 6. Opiskelijoiden toivoma palautteensaantimuoto



Palautteesta saatavan hyödyn opiskelijat kokivat olevan yleisesti kehittävää ja motivoivaa (kuva 7). Lisäksi palautteen todettiin auttavan keskittymään olennaiseen ja kehittämään heikkoja osa-alueita opiskelussa (kuva 7). Toistuvasti todettiin, että ilman palautetta ei voi kehittyä.

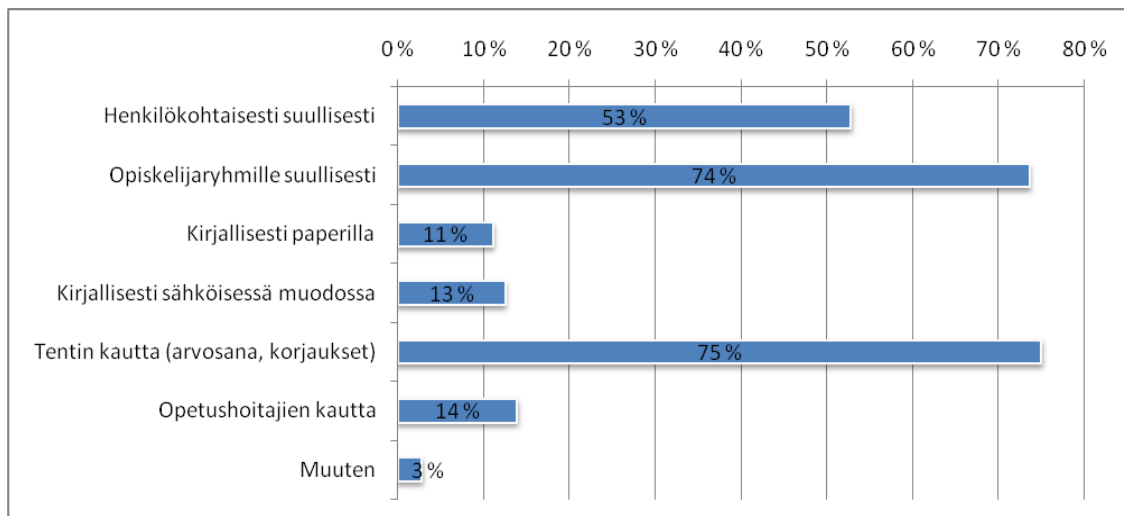
Kuva 7. Opiskelijoiden näkemys opettajilta saadun palautteen hyödystä



2.2.2. Opettajien näkemys opiskelijoille antamastaan palauttasta

Opettajat itse arvioivat antavansa opiskelijoille palautetta usein. Palautetta he ilmoittivat antavansa lähinnä suullisesti joko henkilökohtaisesti (53% vastanneista) tai opiskelijaryhmille (74%). Merkittävän monet opettajat (75% vastanneista) lisäksi mielsivät antavansa opiskelijoille palautetta tentin arvosanan tai korjausten muodossa. Kirjallisessa muodossa palautetta, joko paperilla tai sähköisesti, antoivat vain harvat opettajat (12-14%). Samoin 14% opettajista ilmoitti antavansa palautetta opiskelijoille opetushoitajan kautta (Kuva 8).

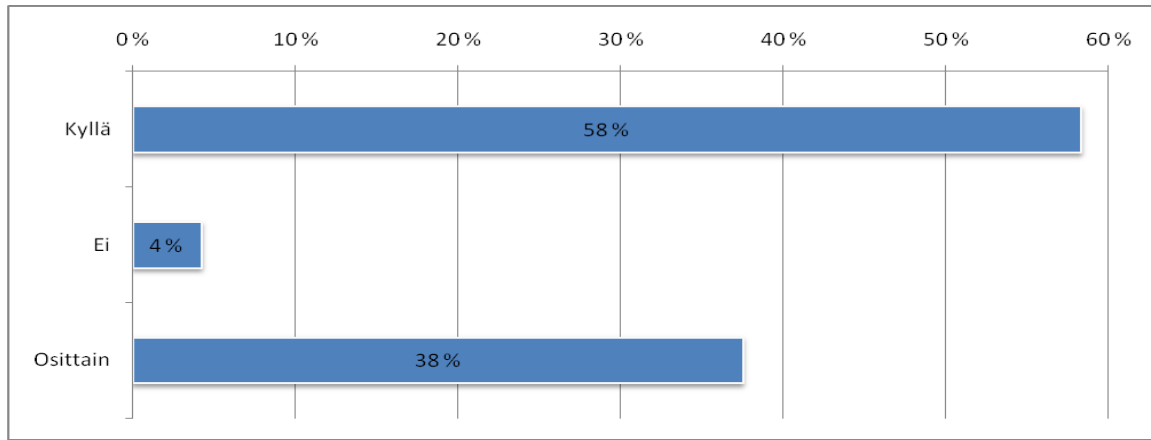
Kuva 8. Opettajien näkemys opiskelijoille antamansa palautteen muotojen yleisyydestä



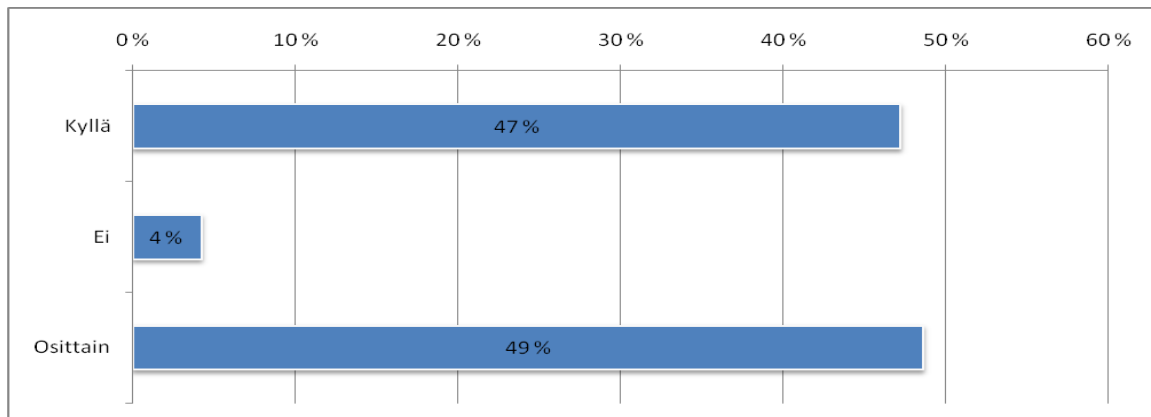
2.3. Palautteiden hyödyntäminen

Hieman yli puolet vastanneista opettajista (58%) katsoi, että opiskelijoilta saatua palautetta käytettiin onnistuneesti hyväksi opintokokonaisuuksien suunnittelussa, mutta jopa 38% opettajista katsoi, että palautteen hyväksikäyttö tähän tarkoitukseen oli vain osittaista (Kuva 9). Vastaavasti noin puolet opettajista (48%) katsoi, että palautetta käytettiin onnistuneesti opetusmenetelmien suunnitteluun, mutta toisaalta lähes puolet vastanneista (48%) katsoi, että palautteen käyttö tässä tarkoituksessa oli vain osittain onnistunutta (Kuva 10).

Kuva 9. Opettajien näkemys palautteen hyödyntämisestä opintokonaisuuksien suunnittelussa



Kuva 10. Opettajien näkemys palautteen hyödyntämisestä opetusmenetelmien suunnittelussa



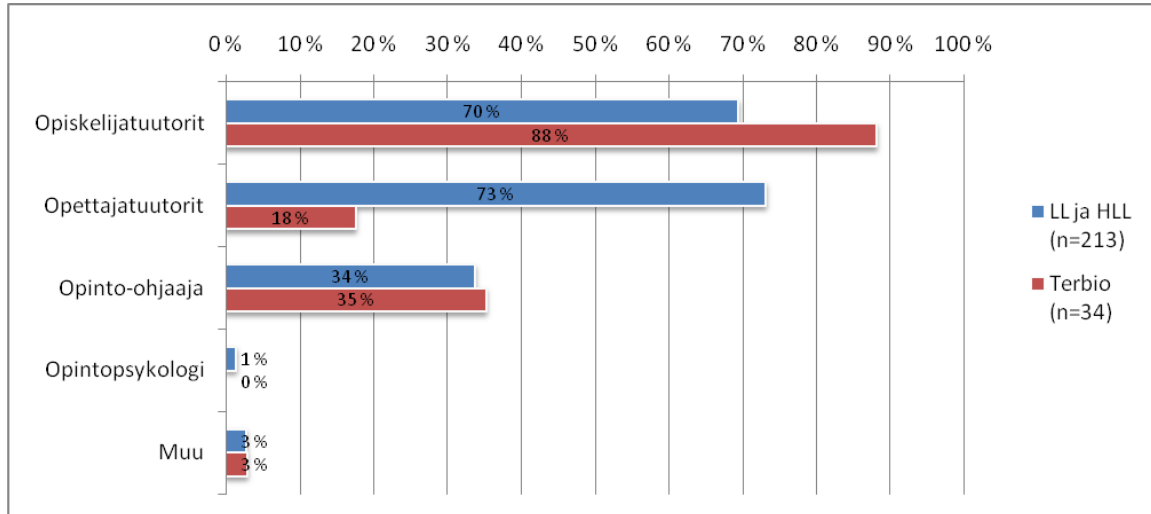
3. Opintojen ohjaus ja tuki

3.1. Opiskelijoiden ohjaus ja tuki

Valtaosa LL/HLL-opiskelijoista oli ottanut yhteyttä opiskelija- ja opettajatuutoreihin saadakseen ohjausta ja tukea opiskeluunsa (Kuva 11). Opiskelijatuutorit olivat myös Terbio-opiskelijoilla keskeisellä sijalla, mutta opettajatuutorituki oli harvinaisempaa kuin LL/HLL-linjalla. Kummastakin

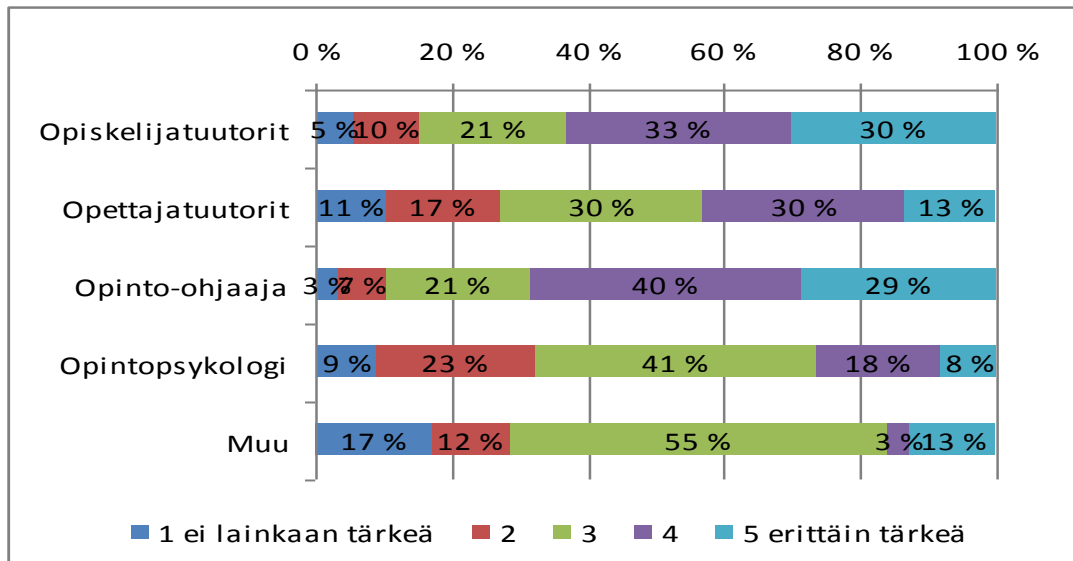
opiskelijaryhmästä n. 1/3 oli myös hyödyntänyt opinto-ohjaajien toimintaa, mutta opintopsykologin apua ei juuri lainkaan haettu (kuva 11).

Kuva 11. Opiskelijoiden käyttämät opintojen ohjaus- ja tukimuodot.

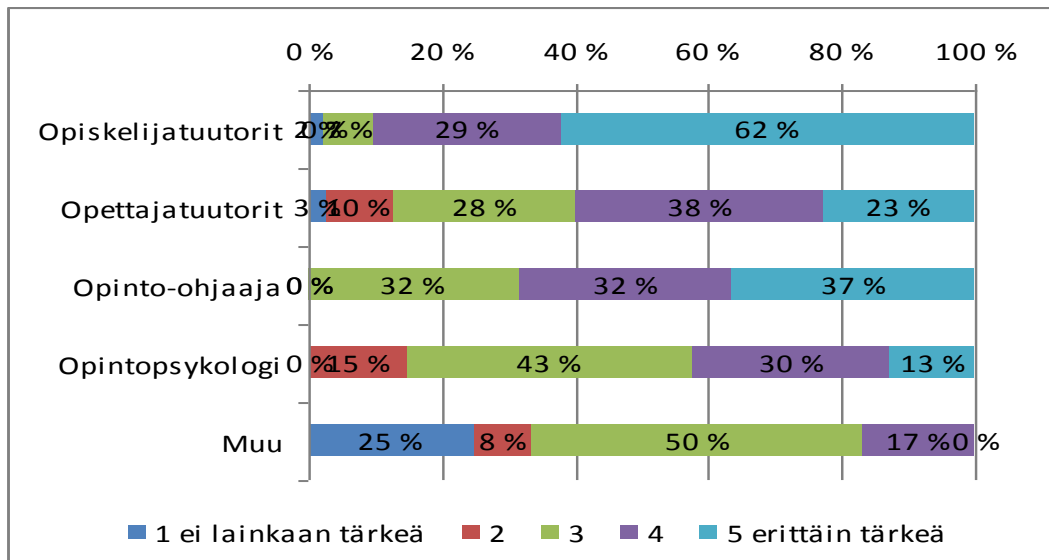


Ohjaus- ja tukimuotojen merkitystä kysyttäessä n. 2/3 LL/HLL-opiskelijoista koki opiskelijatuutoroinnin ja opinto-ohjaajien työn tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi ja Terbio-opiskelijat arvostivat opiskelijatuutoroinnin tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi tätäkin useammin (91%) (Kuva 12). Vastaavasti opettajatuutoroinnin koki tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi 43% LL/HLL-opiskelijoista ja 61% Terbio-opiskelijoista (Kuva 12). Vastaavat luvut opintopsykologin osalta olivat 26% ja 43%. Opintopsykologi siis koettiin selvästi vieraammaksi.

**Kuva 12. Opiskelijoiden ohjaus- ja tukimuotojen tärkeys
LL/HLL**



Terbio

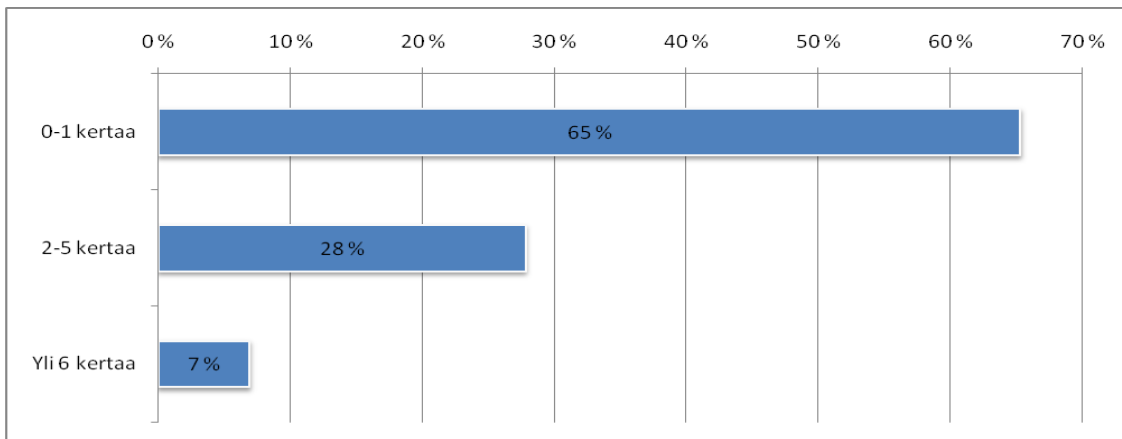


3.2. Opettajien pedagoginen koulutus

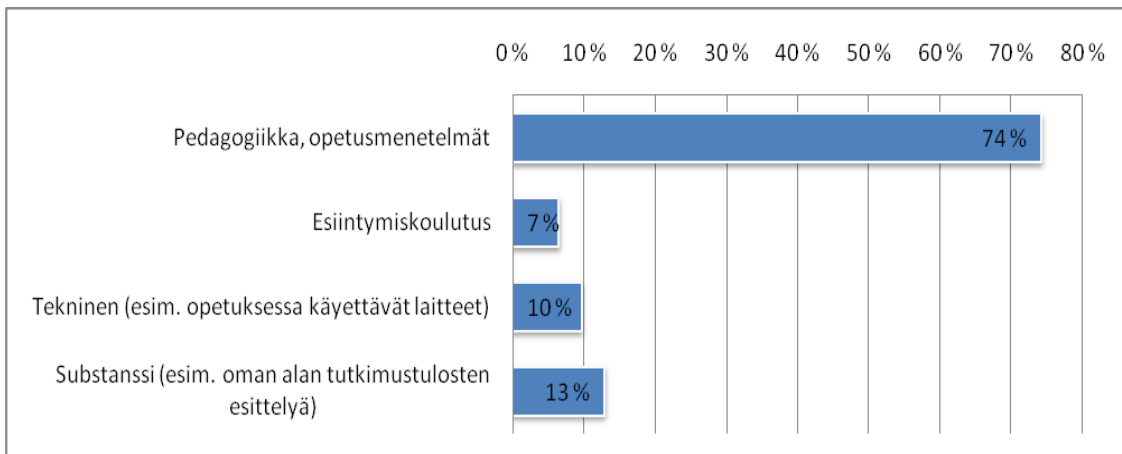
Opettajien koulutustyön tueksi tiedekunta ja yliopisto järjestävät säännöllistä pedagogista koulutusta. Tässä kyselyssä suurin osa vastanneista opettajista

(65%) ilmoitti osallistuneensa pedagogiseen ammatilliseen täydennyskoulutukseen lukuvuoden aikana vain 0-1 kertaa, 28% 2-5 kertaa ja 7% yli 6 kertaa (Kuva 13). Koulutuksessa haluttiin erityisesti käsiteltävän monipuolisesti esim. uusia innovatiivisia opetusmentelmiä, oppimisen arviointia, palautteen antoa ja ryhmäopetusta (Kuva 14).

Kuva 13. Opettajien osallistuminen pedagogiseen ammatilliseen täydennyskoulutukseen lukuvuoden aikana



Kuva 14. Opettajien toivomat pedagogisen täydennyskoulutuksen aiheet

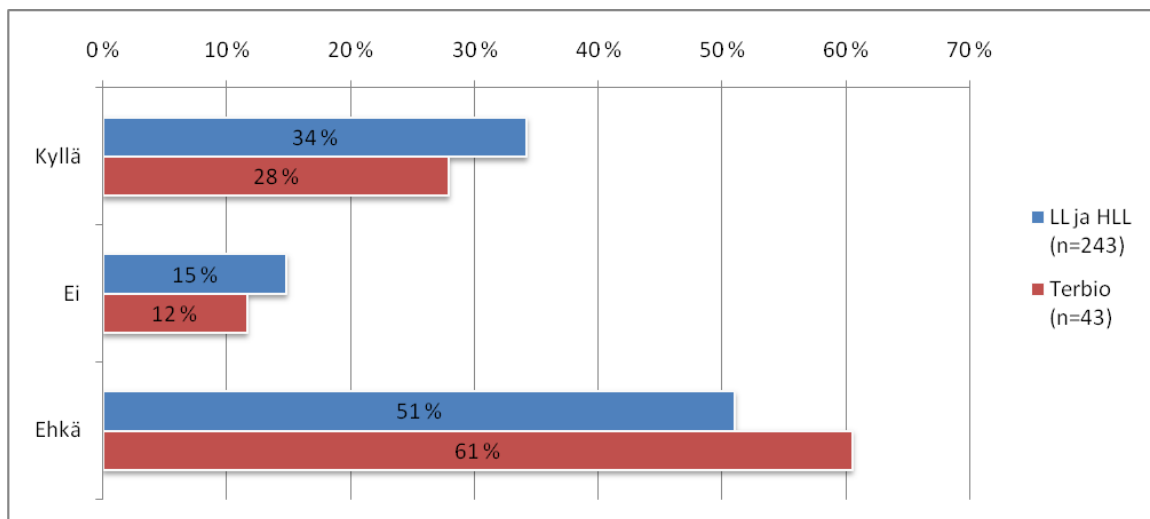


4. Opintojen suunnittelu ja kehittäminen

4.1. Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet

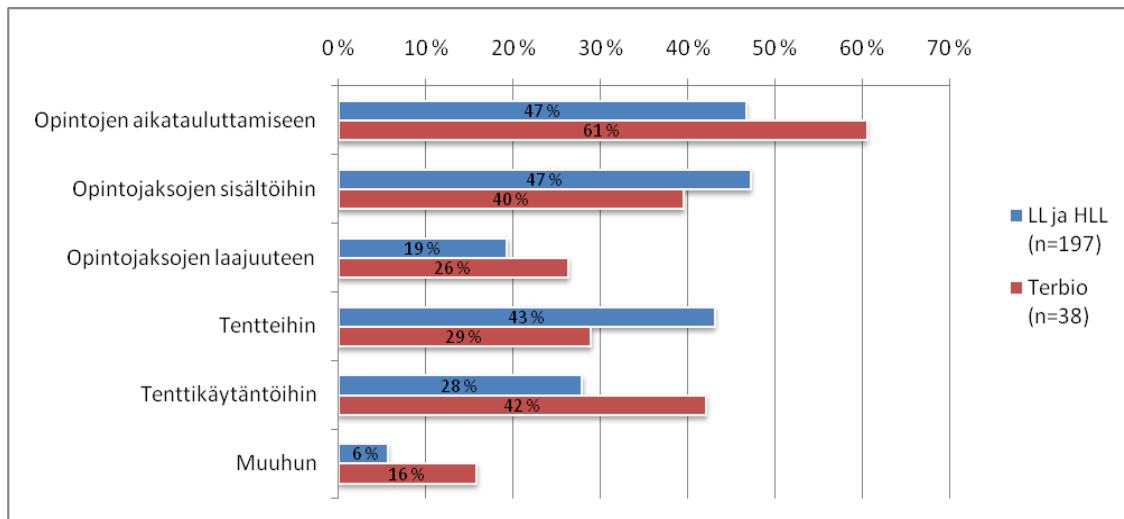
Opiskelijoiden kokemukset omasta vaikutusmahdollisuudesta opintojaksojen kehittämisessä olivat molemmissa ryhmissä hyvin samankaltaiset (Kuva 15). Keskimäärin kolmasosa opiskelijoista koki pystyvänsä palautteen kautta vaikuttamaan opintojaksojen suunnitteluun, mutta yli puolet opiskelijoista oli edelleen epävarma omasta vaikutusmahdollisuudestaan (Kuva 15). Vaikuttavuuden opiskelijat kokivat olevan parhaimman jos he osallistuivat itse suunnittelutyöryhmien tai –toimikuntien työskentelyyn. Myös rakentavan, perustellun palautteen katsottiin parhaiten edistävän vaikutusmahdollisuuksia.

Kuva 13. Opiskelijoiden mielipiteet omasta vaikutusmahdollisuudestaan opintojaksojen kehitystyöhön



Kehitystyössä opiskelijat toivoivat kiinnitettävän huomiota erityisesti opintojen aikatauluttamiseen, opintojaksojen sisältöihin ja tentteihin sekä tenttikäytäntöihin (kuva 16). Keskimäärin 1/5 halusi myös kiinnitettävän huomiota opintojaksojen laajuuteen.

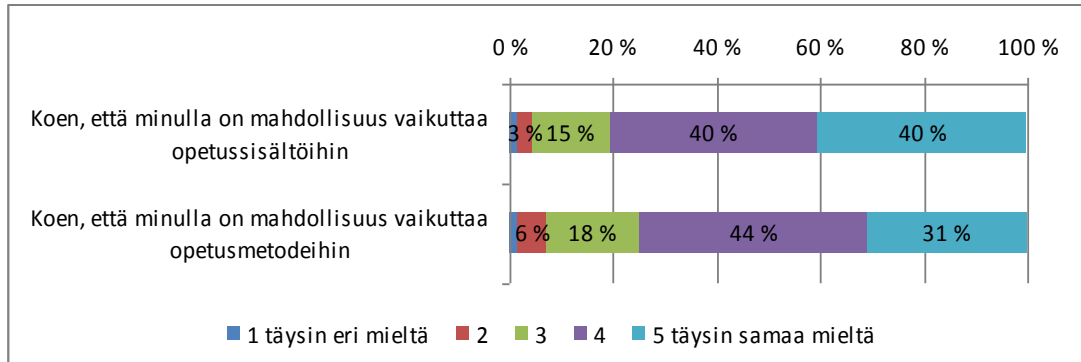
Kuva 16. Opiskelijoiden toivomat opintojaksojen kehityskohteet



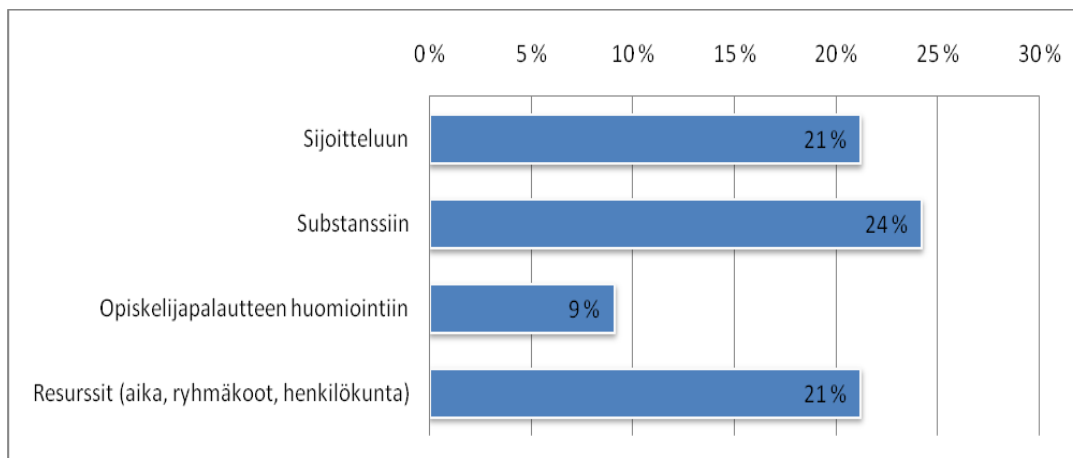
4.2. Opettajien vaikutusmahdollisuudet

Suurin osa opettajista arvioi voivansa vaikuttaa hyvin tai erittäin hyvin opintojaksonsa opetussisältöihin (80%) ja opetusmetodeihin (75%) (Kuva 17). Viidesosa vastanneista opettajista toivoi, että opintojen suunnittelussa kiinnitettäisi enemmän huomiota opintojen koordinointiin, varsinkin sijoitteluun siten, että ne tukisivat käytännön harjoittelua. Myös runsas 20% opettajista toivoi, että opintojaksojen substanssin ja opetusresursseihin (aika, ryhmäkoot ja henkilökunta) kiinnitettäisi enemmän huomiota opetuksen suunnittelu- ja kehittämistyössä (Kuva 18). Opiskelijapalautteen huomioinnin nosti esille vain 9% vastanneista opettajista (Kuva 18). 24 % vastanneista katsoi, että opintojaksojen asiasisältöjen suunnitteluun ja kehittämiseen tulisi keskittyä enemmän opintojaksojen suunnittelussa. (Kuva 18).

Kuva 17. Opettajien mahdollisuus vaikuttaa opintojakson opetussisältöihin ja opetusmetodeihin heidän itsensä kokemana.



Kuva 18. Opettajien toivomat opintojaksojen kehityskohteet

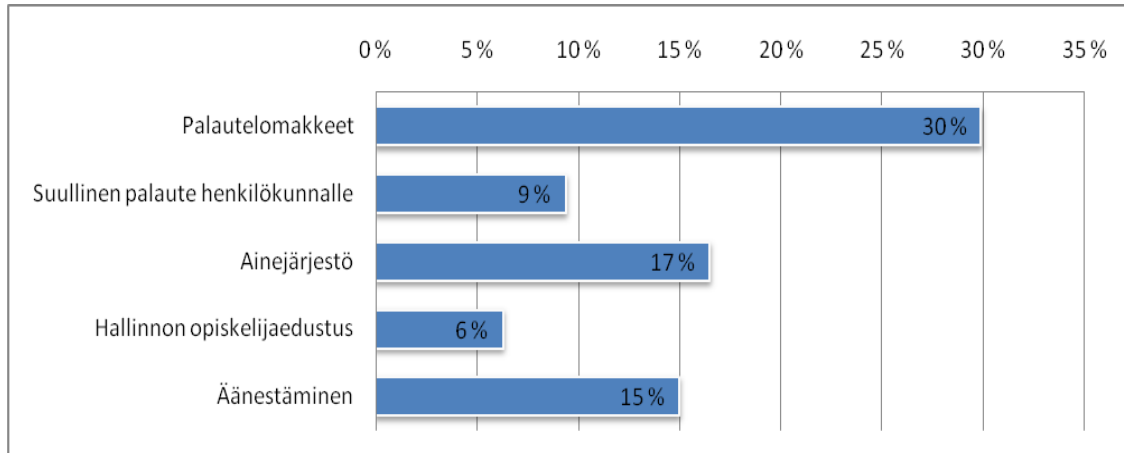


5. Yliopisto-opiskelu ja opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet

Yli puolet opiskelijoista (57%) katsoi, että opiskelu Turun yliopistossa kehittää yksilöiden aktiivisuutta ja tietoisuutta itseään koskevissa asioissa.

Kysyttäessä opiskelijoiden vaikutuskanavia opintojen aikana kolmasosa heistä ilmoitti pystyvänsä vaikuttamaan yliopisto-opintoihin palautteiden avulla, n. 15% joko äänestämällä opiskelijaedustajia tai omalla toiminnalla ainejärjestöissä ja 9% antamalla suullista palautetta sekä 6% toimimalla hallinnon opiskelijaedustajana (Kuva 19). Kaksi prosenttia vastanneista ilmoitti lisäksi, että opiskelijoiden osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia opintoihin voitaisi parantaa lisäämällä henkilökunnan ja opiskelijoiden kommunikaatiota tai lisäämällä tiedottamista vaikutusmahdollisuuksista.

Kuva 19. Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet yliopisto-opintoihin



Yhteenveto

Kyselytulosten mukaan opiskelijat antavat useita kertoja lukuvuoden aikana palautetta. Vaikka tämä on tärkeä opetuksen laadunvarmistuksen menetelmä, tiheästi toistuva palautteenkeräys voi johtaa opiskelijoiden palauteväsymykseen ja vastausprosentin laskuun. Näin voi tapahtua varsinkin ylimääräisten kyselyjen kohdalla, varsinkin jos opiskelijat eivät saa tarkkaa käsitystä palautteen merkityksestä ja sen hyödyntämisestä. Erityistä huomiota tulisikin kiinnittää siihen, että kyselyt suunnitellaan huolella, niiden tuloksia hyödynnetään mahdollisimman laajasti ja kyselyn tuomista kehitysideoista tiedotetaan opiskelijoita.

Tässä selvityksessä opettajat toivoivat saavansa palautetta hyvin eri tavoin, kuitenkin lähinnä suoraan opiskelijoilta suullisesti tai sähköisesti. Erityisen kiinnostavaa oli tulos, jonka mukaan lähes puolet vastanneista opettajista toivoi saavansa myös kollegapalautetta opetuksestaan. Kollegapalautteen yhteydessä sekä palautteen saaja, että sen antaja reflektoivat omaa opetustaan ja hyötyvät prosessista. Aihetta on laajemmin käsitelty Turun yliopiston koulutuksen laatua ja arviointia käsittelevässä muistiossa: LINJAKKAASTI LAATUUN – Koulutuksen laadunhallinta Turun yliopistossa (Lappalainen M, 2007).

Opiskelijoiden opettajilta saatavan palautteen hyödyn opiskelijat kokivat olevan yleisesti kehittävää ja motivoivaa. Tutkimuksessamme kuitenkin paljastui ettei suurin osa opiskelijoista (64 ja 75%) omasta mielestään ollut saanut palautetta opiskelustaan. Ne jotka kokivat saaneensa palautetta olivat saaneet sitä lähinnä suullisesti. Vain harva opiskelija mainitsi tentin numeerisen arvioinnin palautteena. Opettajat puolestaan arvioivat itse antavansa opiskelijoille palautetta usein. Palautetta he antoivat lähinnä suullisesti joko henkilökohtaisesti tai opiskelijaryhmille. Lisäksi erittäin monet opettajat mielsivät antavansa opiskelijoille palautetta tentin arvosanan tai korjausten muodossa, kun taas vain

muutama opiskelija mainitsi tenttiarvosanan riittävänä palautemuotona. Samalla opiskelijat kuitenkin korostivat mallivastausten ja laadullisen (sanallisen, kertovan, selittävän) palautteen merkitystä pelkän numeerisen sijaan. Opiskelijat toivoivat saavansa palautetta mahdollisimman usein, myös kurssin aikana, eikä vain tentin jälkeen, kuten tavallisimmin vielä tapahtuu. Palaute auttaisi tunnistamaan omat heikkoudet ja edistäisi oppimista jo ennen kurssin päättymistä, jolloin oppimistulokset paranevisivat ja kokemus itsestä oman oppimisen ja kehittymisen ohjaajana kasvaisi. Toistuvasti todettiin, että ilman laadullista ja laadukasta palautetta ei voi kehittyä.

Hyvin samankaltaisia tuloksia saatiin Helsingin yliopistossa vuonna 2005 tehdyssä palauteselvityksessä: tässäkin suurin osa opiskelijoista kertoi, ettei joko saa palautetta opettajilta tai saa sitä harvoin, lähinnä henkilökohtaisesti suullisesti (41% vastanneista) tai kirjallisesti (37%). Toisin kuin omassa kyselyssämme, jopa 74% opiskelijoista mainitsi saavansa palautetta arvosanan muodossa. Suurin osa opettajista (81%) puolestaan, kuten omassa kyselyssämmekin, mainitsivat antavansa palautetta numeerisesti arvosanoilla usein tai erittäin usein. Samoin merkittävä osa opettajista ilmoitti antavansa henkilökohtaista suullista (58%) tai kirjallista (36%) palautetta opiskelijoille usein tai erittäin usein, mutta yhteisiä palautetilaisuuksia järjestettiin harvoin (Venna M 2005).

Selvityksessämme valtaosa opiskelijoista oli tukeutunut opiskelijatuutoreihin ja noin kolmasosa myös opinto-ohjaajiin saadakseen ohjausta ja tukea opiskeluunsa. Nämä tukimuodot opiskelijat kokivatkin erittäin tärkeiksi. Opettajatuutorituen käyttö oli yleistä lääketieteen ja hammaslääketieteen opiskelijoilla, mutta harvinaisempaa Terbio-opiskelijoilla. Silti molemmat opiskelijaryhmät kokivat opettajatuutoreiden toiminta tärkeäksi. Opintopsykologina palvelujen käyttö ja tärkeys koettiin toisaalta vähäiseksi. Vastaavasti aikaisemmassa tutkimuksessa Turun yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan opiskelijoista 72% oli osittain tai täysin tyytyväisiä opintojensa

alkuvaiheen ohjaukseen sekä 43% vastaavasti opintojen suunnittelun ja 47% opiskelutaitojen ohjaukseen (Mäkinen M, 2006). Toisessa selvityksessä todettiin vastaavasti, että 61% TY:n lääketieteen ja hammaslääketieteen opiskelijoista koki saaneensa riittävästi ohjausta opintojensa tueksi (Jokilampi & Loimaranta 2008). Opintojen suunnittelun ja opiskelutaitojen ohjaukseen näyttäisi siis olevan vielä tarvetta.

Opettajien ammatillisen toiminnan tueksi järjestettäviin pedagogisiin koulutuksiin opettajat osallistuivat harvakseltaan. Koulutuksesta opettajat toivoivat saavansa tietoa ja virikkeitä uusien opetusmenetelmien ja opetuksen ja oppimisen arviointien suorittamiseen. Siksi onkin tärkeää, että yliopiston ja tiedekunnan toimesta näitä koulutustilaisuuksia organisoidaan säännöllisesti ja myös niiden sisältöjä kehitetään.

Vaikutusmahdollisuudet opintojen suunnitteluun ja kehittämiseen erosivat merkittävästi opiskelijoiden ja opettajien välillä. Kun suurin osa opettajista arvoi voivansa hyvin vaikuttaa opintojaksojen sisältöihin ja metodeihin, vain noin kolmasosa opiskelijoista koki pystyvänsä palautteen kautta vaikuttamaan opintojaksojen suunnitteluun. Toisaalta yli puolet opiskelijoista oli edelleen epävarma omasta vaikutusmahdollisuudestaan. Vaikuttavuuden opiskelijat kokivat olevan parhaimman, jos he osallistuivat itse suunnittelutyöryhmien tai –toimikuntien työskentelyyn. Kehitystyössä opettajat ja opiskelijat yhtenevästi toivoivat kiinnitettävän huomiota erityisesti opintojen koordinaatioon ja aikatauluttamiseen sekä opintojaksojen sisältöihin. Tämän lisäksi opiskelijat halusivat huomiota kohdistettavan tenttikäytäntöihin ja opettajat puolestaan opetusresursseihin. Nämä tulokset heijastavat hyvin keskeisiä tiedossa olevia pulmakohtia: opintouudistuksenkin yhteydessä ilmaantuneita aikataulutusmuutoksia, tenttien epäyhtenäisiä käytänteitä ja erityisesti viime vuosina lisääntyneen opiskelijamäärän tuomia resurssipulmia. Myös opiskelijoiden kokema epävarmuus omista vaikutusmahdollisuuksistaan koulutuksen kehitystyössä vaatii erityishuomiota.

Oman tiedekunnan opetuksen lisäksi opiskelijat kokivat voivansa vaikuttaa opiskeluun Turun yliopistossa palautteiden ja edustajiensa välityksellä. Lisäksi he kokivat yliopisto-opiskelun aktivoivaksi ja siten kehittäväksi.

Lähteet

Lappalainen M. LINJAKKAASTI LAATUUN – Koulutuksen laadunhallinta Turun yliopistossa. 2007. Www-sivu URL: http://www.utu.fi/henkilokunta/henkiloston_kehittaminen/opetuksen_kehittaminen/koulutuksen_laatu/linjakkaasti_laatuun.pdf

Venna M (toim.). Ei kai palautetta turhaan kerättäisi – opiskelijapalautteen kerääminen ja hyödyntäminen Helsingin yliopistossa. Yliopistopaino, Helsinki 2005.
http://www.helsinki.fi/opetus/julkaisut/ei_kai_palautetta_turhaan_kerattaisi.pdf

Mäkinen Mirka. Opiskelijaelämää vai opiskelua ja elämää? Raportti Turun yliopiston opiskelijakyselystä vuonna 2006. Turun yliopiston rehtorinviraston julkaisusarja 5/2006.

Jokilampi A ja Loimaranta V. Lääketieteen opiskelijoiden opiskeluun käyttämä aika ja opiskelutavat. Turun yliopisto, avoin yliopisto 2008.

Liite 1.

Opiskelijoiden Laadunvarmistuskysely

Hyvä lääketieteellisen tiedekunnan opiskelija,

Turun yliopisto on muiden yliopistojen tapaan sitoutunut opetusministeriön kanssa laaditussa tulossopimuksessa kokonaisvaltaisen laadun ja sen menetelmien kehittämiseen. Tavoitteeksi on asetettu, että Euroopan yliopistoihin saadaan yhtenäisesti kuvattu laadunvarmistusjärjestelmä. Hanke liittyy pyrkimykseen rakentaa maailmanlaajuisesti kilpailukykyinen eurooppalainen korkeakoulutusalue. Uuden muotoisen laadunhallinnan avulla pyritään osoittamaan yliopiston ulkopuolisille sidosryhmille yliopiston työn laadun, mutta myös kehittämään yliopiston toimintaa. Toivomme, että annat hetken ajastasi ja vastaat muutamiin opintojen laadunvarmistukseen liittyviin kysymyksiin. Mielipiteesi on arvokas laadunhallinnan kehittämistyössä!

1) Sukupuoli

- Mies
- Nainen

2) Ikä

- -24
- 25-35
- 36-46
- 47-

3) Vuosikurssi/aloitusvuosi

- C1-C12
- D1-D4
- Hoitotiede -90-07
- Terbio -98-07

Jo perinteisesti yliopistoissa on ollut käytössä erilaisia koulutuksen laadunvarmistusmekanismeja, esimerkiksi opiskelijapalautteet.

4) Oletko antanut joskus palautetta opintojaksosta?

- Kyllä
- En

5) Jos kyllä, niin kuinka usein?

- 1-2 kertaa lukuvuodessa
- 3-4 kertaa lukuvuodessa
- 5-6 kertaa lukuvuodessa
- 7 tai useammin

6) Missä muodossa annat palautetta useimmiten?

- Suullisesti suoraan opettajalle
- Kirjallisesti paperilla
- Kirjallisesti sähköisessä muodossa
- Muu, miten?

7) Minkälaisen palautteenantomuodon koet toimivimpana?

- Suullisesti suoraan opettajalle
- Kirjallisesti paperilla
- Kirjallisesti sähköisessä muodossa
- Muu, miten?

8) Koetko, että Sinä opiskelijana pystyt vaikuttamaan opintojaksojen kehittämiseen?

- Kyllä, miten?
- En
- Ehkä

9) Oletko itse saanut palautetta opettajilta?

- Kyllä
- En

10) Jos kyllä, niin missä muodossa? (Esim. suullinen tai kirjallinen palaute.) Entä missä yhteydessä?

11) Missä muodossa toivoisit palautetta opettajilta saavasi? Entä missä tilanteissa?

12) Onko palautteen saamisesta mielestäsi opiskelijalle hyötyä? Jos on, niin millaista hyötyä?

Lääketieteellisen tiedekunnan opiskelijoita tuetaan järjestämällä mm. opiskelija- ja opettajatuutorointia. Tietoa ja tukea opintoihin saa lisäksi tiedekunnan opintopäälliköltä, opinto-ohjaajilta ja opintopsykologilta. Myös yhdessä opettajatuutorin kanssa tehtävä hops on tarkoitettu selkiyttämään ja edistämään opintojen edistymistä.

13) Oletko käyttänyt jotain / joitain seuraavista tukimuodoista?

- Opiskelijatuutorit
- Opettajatuutorit
- Opinto-ohjaaja
- Opintopsykologi
- Muu, mikä?

14) Miten tärkeäksi koet seuraavat tukimuodot? (1=ei lainkaa tärkeä ... 5=erittäin tärkeä)

	1	2	3	4	5
Opiskelijatuutorit					
Opettajatuutorit					
Opinto-ohjaaja					
Opintopsykologi					
Muu					

Tiedekunta ratkaisee opintosuoritusten yleistä järjestelyä koskevat asiat. Opinnot on järjestettävä siten, että opiskelijat voivat tarkoituksenmukaisessa järjestyksessä, keskeytyksettä ja tehokkaasti harjoittaa opintoja. Laitos, erillinen laitos tai tiedekunta päättää tenttitilaisuuksien järjestämisestä. Kuulusteluissa noudatetaan Turun yliopiston johtosääntöä koulutuksesta ja tutkinnoista.

15) Mihin asioihin toivoisit erityisesti kiinnitettävän huomiota opintojaksojen suunnittelussa ja kehittämistyössä? (Valitse yksi tai useampia.)

- Opintojen aikatauluttamiseen. Miten?
- Opintojaksojen sisältöihin. Miten?
- Opintojaksojen laajuuteen. Miten?
- Tentteihin. Miten?
- Tenttikäytäntöihin (esim. ilmoittautuminen, tulokset). Miten?
- Muuhun, mihin?

Yliopistot aktivoivat opiskelijoita yliopiston hallinnon jäseninä, kouluttamalla tuutoreita yhdessä opiskelijajärjestöjen kanssa, pitämällä yllä keskustelufoorumeja ja sähköisiä palautejärjestelmiä, järjestämällä vaikuttamiseen tarvittavaa taitokoulutusta sekä lukuisilla epävirallisilla, matalan kynnyksen yhteistyötavoilla. Yliopistojen tavoitteena tulee olla opiskelijoiden osallisuuden lisääminen.

16) Kuvaile, mitä vaikutuskanavia Sinulla opiskelijana on mahdollista Turun yliopistossa käyttää?

17) Oletko käyttänyt jotakin vaikutuskanavaa / -kanavia opintojesi aikana? Jos olet, niin mitä?

18) Miten mielestäsi opiskelijoiden osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia voitaisiin parantaa?

19) Millaisia vaikutusmahdollisuuksia Sinä toivoisit?

20) Kehittääkö opiskelu Turun yliopistossa mielestäsi yksilöiden aktiivisuutta ja tietoisuutta vaikutusmahdollisuuksista itseä koskeviin asioihin? Miten?

21) Risut ja ruusut kyselyyn liittyen!

Liite 2.

Opettajien Laadunvarmistuskysely

Hyvä lääketieteellisen tiedekunnan opetushenkilöstöön kuuluva,

Turun yliopisto on muiden yliopistojen tapaan sitoutunut opetusministeriön kanssa laaditussa tulossopimuksessa kokonaisvaltaisen laatutyön ja sen menetelmien kehittämiseen. Tavoitteeksi on asetettu, että Euroopan yliopistoihin saadaan yhtenäisesti kuvattu laadunvarmistusjärjestelmä. Hanke liittyy pyrkimykseen rakentaa maailmanlaajuisesti kilpailukykyinen eurooppalainen korkeakoulutusalue. Uuden muotoisen laadunhallinnan avulla pyritään osoittamaan yliopiston ulkopuolisille sidosryhmille yliopiston työn laadukkuus, mutta myös kehittämään yliopiston toimintaa. Toivomme, että annat hetken ajastasi ja vastaat muutamiin opetuksen laadunvarmistukseen liittyviin kysymyksiin. Mielipteesi on arvokas laadunhallinnan kehittämistyössä!

1) Sukupuoli

- Mies
- Nainen

2) Opetusvuodet

- 5 tai alle
- 6-11
- 12-17
- yli 18

3) Miten toivoisit saavasi palautetta opetuksestasi?

- Suullisesti suoraan opiskelijoilta
- Kirjallisesti opiskelijoilta paperilla
- Kirjallisesti opiskelijoilta sähköisessä muodossa
- Suoraan toiselta opettajalta (kollegapalaute)
- Opetushoitajien kautta
- Muuten, miten?

4) Käytetäänkö opiskelijoilta saatua palautetta mielestäsi onnistuneesti hyväksi opintokokonaisuuksia suunniteltaessa?

- Kyllä
- Ei
- Osittain

5) Entä opetusmenetelmiä suunniteltaessa?

- Kyllä
- Ei
- Osittain

6) Miten hyvänä koet mahdollisuutesi vaikuttaa opetussisältöihin ja –metodeihin?

1=täysin eri mieltä ... 5=täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Koen, että minulla on mahdollisuus vaikuttaa opetussisältöihin					
Koen, että minulla on mahdollisuus vaikuttaa opetusmetodeihin					

7) Missä muodossa annat opiskelijoille palautetta heidän oppimisestaan?

- Henkilökohtaisesti suullisesti
- Opiskelijaryhmille suullisesti
- Kirjallisesti paperilla
- Kirjallisesti sähköisessä muodossa
- Tentin kautta (arvosana, korjaukset)
- Opetushoitajien kautta
- Muuten, miten?

8) Mihin toivoisit kiinnitettävän enemmän huomiota opintojaksojen suunnittelussa?

9) Linkittykö opetettava opintokokonaisuutesi mielestäsi hyvin osaksi tutkintorakennetta?

1=täysin eri mieltä ... 5=täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Opintokokonaisuus linkittyy hyvin osaksi tutkintorakennetta					

10) Miten usein osallistut pedagogiseen ammatilliseen täydennyskoulutukseen lukuvuoden aikana?

- 0-1 kertaa
- 2-5 kertaa
- Yli 6 kertaa

11) Millaista täydennyskoulutusta toivoisit tukemaan opetustyötä ja opettajana toimimista?